O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“Tasdiqlandi”

Rektor ________ Sh.Sirojiddinov

2023-yil 28 avgust

O‘ZBEK MUMTOZ ADABIYOTI MUAMMOLARI

fanining o‘quv dasturi (sillabusi)

Bilim sohasi:	200 000 – San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230 000 – Tillar
Magistratura mutaxassisligi:	70230104 - Adabiyotshunoslik (Adabiyot nazariyasi) qishki qabul

Toshkent-2023

Fan/modul kodi		Fan/modul turi		Ta'lim tili			Ishlab chiqilgan o'quv yili			
302O'MAM 2 5		tanlov		o'zbek			2023/2024			
Semestr	Har bir semestrdagi modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)					Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
				Jami:	ma'ruza	seminar	amaliy	laboratoriya		
2	**O'zbek mumtoz adabiyoti muammolari**	5	4	**60**	30	0	30	0	**90**	**150**
	Jami:	5	**4**	**60**	**30**	**0**	**30**	**0**	**90**	**150**

1.FANNING MAZMUNI

O'zbek mumtoz adabiyoti uzoq tarixiy-tadrijiy taraqqiyot yo'lini bosib o'tdi. Xalq og'zaki ijodi, fors-tojik va arab adabiyotlari ta'sirida ushbu adabiyotda turli yo'nalishlar paydo bo'ldi. Qur'oni karim va Hadisi sharifdagi axloqiy-ta'limiy qarashlar ham adabiyotga ta'sir ko'rsatib, unda nasihat ruhining kuchayishiga sabab bo'ldi.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIYALAR

Mazkur fan dasturida ana shu omillar ta'sirida mumtoz adabiyotimizda vujudga kelgan asosiy yo'nalishlar, ayniqsa, shu paytgacha kam o'rganilgan tasavvuf adabiyoti haqida ma'lumot beriladi.

Fan bo'yicha magistarntlarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. ***Magistrant:***

adabiyotning tarixiy taraqqiyoti bosqichlari va davrlashtirish, mumtoz adabiyotdagi eng muhim yo'nalishlar, diniy va dunyoviy mazmundagi adabiyot, saroy adabiyoti, o'zbek mumtoz adabiyoti janrlarining vujudga kelish tarixi va nazariyasi, mumtoz she'riyat va nasrning xususiyatlari, so'fiy shoirlar ijodiy merosi, mumtoz she'riyat asoslari haqida ***bilimga ega bo'lishi;***

diniy va dunyoviy mazmundagi asarlarni mavzu, janr va badiiyat nuqtai nazaridan farqlash, badiiy asar matnini qiyosiy-tarixiy, tipologik va nazariy jihatdan tahlil qilish, adabiyot tarixi bo'yicha olgan bilimlarini o'z ilmiy tadqiqot va ilmiy-metodik faoliyatida qo'llay bilish bo'yicha ***ko'nikma hosil qilishi;***

majoz va haqiqat yo'lida bitilgan asarlardagi timsol va ramzlarni anglashni, tasavvuf tariqatlari, ularning badiiy ijodga bog'liqligini, tasavvuf adabiyotining uslubiy o'ziga xosligini, adabiyot tarixidagi yodgorliklarni tahlil qilish va o'rganish metodlarini, tasavvufni o'rganishning zamonaviy sohalarini,

mumtoz adabiyot taraqqiyotining asosiy qonuniyatlarini, tasavvuf adabiyoti poetikasi xususiyatlarini mushohada qila olish ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***

3. O'QUV FANI O'QITILISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- amaliy mashg'ulotlar (aqliy hujum, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar qilish;
- individual loyihalar;

jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

4. TALABALAR KREDITLARNI OLISH TARTIBI

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, oraliq, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.

TALABALARNI BAHOLASH TARTIBI:

Talabalarning bilimini baholash tartibi O'zbekiton Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat: O'tilgan mavzular asosida yozma shaklda o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat: Semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha yozma yoki og'zaki shaklda o'tkaziladi.

Izoh: *Oraliq nazorat turi har bir fan bo'yicha fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2 martagacha o'tkazilishi mumkin.*

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muyyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

2. Talabalarning bilimi baholash mezonlari:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **5 (a'lo) baho;**

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **4 (yaxshi) baho**;

talaba olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **3 (qoniqarli) baho;**

talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

5. O'QUV MASHG'ULOTLARI VA MUSTAQIL TA'LIM QISMI

2. Ma'ruza mashg'ulotlari

№	Ma'ruza mavzulari	Fanning tavsifi	Dars soatlari hajmi
		3-semestr	
1	O'zbek mumtoz adabiyoti tarixini davrlashtirish bilan bog'liq muammolar.	O'zbek adabiyoti tarixini davrlashtirish tarixini bilish.	2
2	O'zbek mumtoz adabiyoti manbalari.	Ularni o'rganish muammosi.	2
3	O'zbek mumtoz adabiyotining shakllanishi. Taraqqiyot bosqichlari va asosiy yo'nalishlari.	Mumtoz adabiyotning shakllanish bosqichlari, manbalari haqida bilish.	2
4	Mumtoz adabiyotda Q'ur'on g'oyalari ifodasi.	Diniy-irfoniy tahlil haqida ma'lumotga ega bilish.	2
5	Navoiy asarlarini o'qish, anglash va sharhlash muammolari.	Sharhlash va majoziy tahlil qilish.	2
6	Didaktik yo'nalishdagi asarlar.	Didaktik-ma'rifiy ahamiyatini yoritish	2
7	Saroy adabiyoti va unga munosabat masalasi.	Davrlar bo'yicha yoritish.	2
8	Mumtoz adabiyotda adabiy ta'sir va taqlid	Adabiy ta'sir va an'ana bo'yicha tahlil yoritish.	2
9	Manoqiblar va tazkiralar	Manoqiblardagi shoir va adiblar ijodini tahlil qilish	2
10	Epik she'riyat va xamsachilik an'anasi.	Epik asarlarni tahlil qilish	2
11	Mumtoz adabiyot taraqqiyotida tasavvuf ta'limotining o'rni	Tasavvuf ta'limotlarini tahlil qilish.	2
12	Mumtoz adabiyotda ijtimoiy masalalar	Ijtimoiy masalalarning badiiy adabiyotda aks etishi	2
13	Mumtoz adabiyot tili	Badiiy asarlar tili	2
14	Alisher Navoiy asarlarida tasavvufiy mazmun	Tasavvufiy tahlil qilish	4
	Jami:		**30 soat**

3. Amaliy mashg'ulotlar

№	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Mazmini	Dars soatlari hajmi
		3-semestr	
1.	Islomiy manbalar ta'sirida vujudga kelgan badiiy asarlar	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
2.	Didaktik yo'nalishdagi asarlar tahlili ("Qutadg'u bilig", "Hibat ul-haqoyiq")	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
3.	Mumtoz adabiyotda g'azal janri taraqqiyoti	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
4.	"Qisasi anbiyo" tipidagi badiiy asarlar	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
5.	Mumtoz adabiyotda "noma" janri va uning o'ziga xos jihatlari	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
6.	"Qit'a" janrining mumtoz adabiyotda tutgan o'rni	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
7.	Temuriy ijodkorlar she'riyatidagi o'ziga xosliklar	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
8.	Xalq og'zaki ijodi va mumtoz adabiyot.	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
9.	Navoiyga bo'lgan o'zbek she'riyatining	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy	2

	xususiyatlari (Haydar Xorazmiy, Atoyi, Sakkokiy va Lutfiy she'riyati misolida)	ma'no tahlili	
10.	Mumtoz adabiyotimizdagi adabiyotshunoslikka oid asarlar	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
11.	Tarixiy, ijtimoiy sharoit va badiiy ijodning o'zaro bog'liqligi masalasi	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
12.	Mumtoz adabiyotda tarjimachilik	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
13.	Fors adabiyotining o'zbek mumtoz adabiyotiga ta'siri	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
14.	Mumtoz adabiyotda ishq talqini	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
15.	Mumtoz adabiyotda komil inson mavzusi	Badiiy asarlar tahlilida shakl va mazmun, ramz, timsol, majoziy ma'no tahlili	2
	Jami:		**30 soat**

4. Mustaqil ta'lim

№	**Mustaqil ta'lim mavzulari**		**Dars soatlari hajmi**
		3-semestr	
1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	6
2	Nosir Xusrav "Safarnoma" asarining g'oyaviy-badiiy xususiyatlari	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	6
3	Umar Xayyom ruboiylaridagi may timsolining ramziy ma'nosi	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	6
4	Imom G'azolliy. "Kimyoyi saodat"da dil talqini	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	6
5	Imom G'azolliy. "Ihyoyi ulum id-din"asarini o'rganish	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	8
6	Yusuf Xos Hojib "Qutadg'u bilig" dostonida komil inson	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	8
7	Ahmad Yassaviyning "Devoni hikmat" asaridagi ma'rifiy g'oyalar	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	8
8	Robiya al-Adaviya va Mansur Xalloj faoliyatining badiiy adabiyotdagi o'rni	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	6
9	Saroy adabiyoti	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	6
10	"Xamsa"larda Iskandar mavzusidagi dostonlarini qiyoslab o'rganish (Nizomiy, Dehlaviy, Jomiy va Navoiy dostonlari misolida	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	8
11	Navoiy manoqiblari	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	6
12	"Nasoyim ul-muhabbat" asarida sufiy shayxlar talqini	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	8
13	Zahiriddin Muhammad Bobur. "Volidiya", "Mubayyin" asarlari tahlili	Adabiyotlar bilan ishlash, referat tayyorlash	8
	Jami:		**90 soat**

Magistrantga mustaqil ta'limni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish.
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash.
- magistrantning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularni chuqur o'rganish.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanadi va uni taqdimoti tashkil qilinadi.

6. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1. Sh.Sirojiddinov. O'zbek mumtoz adabiyotining falsafiy sarchashmalari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2011.
2. N.Komilov. Tasavvuf. – T., 2009.
3. N.Komilov. Xizr chashmasi. – T., 2005.
4. Vohidov R., Eshonqulov H. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – T., 2006.

Qo'shimcha adabiyotlar

5. Sh. Mirziyoev. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016.
6. Sh. Mirziyoev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017.

7. Sh.Mirziyoev. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari" to'g'risida (Xalq so'zi 2017 yil, 21 aprel).
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli Farmoni. –T.: O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017-y., 6-son, 70-modda.
10. Alisher Navoiy. G'azallar. Sharhlar. – T.: Kamalak, 1991.

Internet saytlari

www.lectures.ndpi.uz
www.news.uzreport.uz
www.folklore.ru.
www.folksentr.ru
www.folklore.tomsk.ru
www.ruthenia.ru
https://t.me/tdutau_elibrary
https://t.me/natlibuz

8. O'QUV DASTURI HAQIDA MA'LUMOT

O'quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023-yil "___" "______" dagi "___" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
"O'zbek adabiyoti tarixi" kafedrasi mudiri, f.f.d., prof. N.Jabborov ______ *(imzo)*
Tuzuvchi: A.Dehqonov ______ *(imzo)* "O'zbek adabiyoti tarixi " kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi
Taqrizchilar: O.Jo'raboyev ______ *(imzo)* O'zRFA Davlat Adabiyot muzeyi katta ilmiy xodimi, filologiya fanlari nomzodi. A.Ulug'ov. ______ *(imzo)* ToshDO'TAU, ToshTDO'AU professori.